

УПРАВЛІНСЬКИЙ АНАЛІЗ ЯК ФУНКЦІЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В статті досліджено, що управлінський аналіз як функція управління підприємницької діяльності являє собою творчий, пізнавальний вид управлінської діяльності, розглянено його значення при виявленні реальних можливостей, а також протиріч і труднощів, що заважають економічному зростанню, і в кінцевому рахунку, підвищення ефективності його функціонування. Доведено значення управлінського аналізу, як необхідної ланки в системі управління підприємством, що основою для вибору оптимального варіанту рішення на всіх етапах функціонування підприємства.

Ключові слова: аналіз, управлінський облік, управлінський аналіз, інформаційна база управлінського аналізу.

In doslidzheno ARTICLES scho upravlinsky analiz yak funktsiya upravlinnya pidpriemnijskoi diyalnosti yavlyae him CREATIVE, piznavalny view upravlinskoї diyalnosti, rozglyaneno Yogo value at viyavlenni real mozhlivostey and takozh protirich i trudnoschiv scho zavazhayut ekonomichnomu zrostannnyu, i in kintsevomu rahunku, pidvischennya efektyvnosti Yogo funktsionuvannya. Brought value upravlinskogo analizu yak neobhidnoi Lanka sistemi upravlinnya pidpriemstvom scho basis for optimal Vibor variantu Reforms on vsih Etap funktsionuvannya pidpriemstva.

Постановка проблеми. Становлення ринкової економіки в Україні, перехід до нової моделі управління, поява господарюючих суб'єктів різних форм власності та організаційно - правового управління і відповідно трансформація бухгалтерського обліку в 1990 -х рр.. сприяли розвитку фінансового аналізу як складової частини управлінського аналізу, з одного боку, і публічного зовнішнього аналізу, з іншого. У ринковій економіці, коли більшість користувачів обмежені в доступі до інформації, в більшій мірі стали розроблятися питання експертної діагностики, більше уваги стало приділятися прогнозному фінансовому аналізу та управління ризиками. У той же час, оскільки ринкова економіка характеризується динамічністю процесів як у зовнішньому середовищі, таки всередині самого підприємства, найбільше значення набуває оперативний, або ситуаційний, управлінський аналіз. Аналіз і діагностика підприємницької діяльності стають провідним сполучною ланкою між обліком і прийняттям управлінських рішень, тому є основним компонентом забезпечення безкризового розвитку господарюючих суб'єктів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Організацію та розвитком фінансового і управлінського обліку, їх аналіз і контроль досліджували у своїх працях вітчизняні і зарубіжні вчені М. Білуха, І. Бланк, О. Бородкін, Ф. Бутинець, С. Шкарабан, І. Басманов, В. Івашкевич, В. Палій, Я. Соколов, Дж. Пісс, Дж. Фостер, К. Друрі, Д. Хігінс, Ч. Хорнгрен, П. Фрідман та інші [1].

Викладення основного матеріалу дослідження. Сьогодні управлінський аналіз стає умовою цивілізованих відносин у бізнесі, основою надійної та всебічної обґрунтованості прийнятих рішень на всіх рівнях і у всіх суб'єктах господарювання. Зараз керівник підприємства не може розраховувати тільки на свою інтуїцію - управлінські рішення та дії мають бути засновані на точних розрахунках, глибокому всебічному аналізі. Основою для прийняття рішень стає використання економіко - математичного апарату,

новітніх програмних продуктів, комп'ютерної техніки, інформаційних баз даних, довідково-пошукових інформаційних систем. Практичний аналіз перетворюється на креативний вид управлінської діяльності, мета якого полягає у творчому вивченні, систематизації, узагальненні та оцінці інформації про використання господарських ресурсів і результати роботи господарюючого суб'єкта з метою правильного розуміння його розвитку, виявлення реальних можливостей, а також протиріч і труднощів, що заважають економічному зростанню, і, в кінцевому рахунку, підвищенню ефективності його функціонування. *Кваліфікований економіст і менеджер повинні добре володіти сучасними методами економічних досліджень, методикою управлінського аналізу.* Важливе місце в управлінському аналізі займає внутрішній фінансовий аналіз, у тому числі прогнозування ризику банкрутства. Будь-який вид підприємницької діяльності починається з вкладення грошей, протікає через рух грошей і закінчується результатами, що мають грошову оцінку. Тому внутрішній фінансовий аналіз здатний у комплексі дослідити й оцінити всі аспекти і результати руху грошових коштів, рівень відносин, пов'язаних з грошовим потоком, а також можливе фінансовий стан компанії.

Управлінський аналіз використовується для визначення резервів підвищення ефективності виробництва, а також для контролю за виконанням бізнес-планів. За допомогою аналітичних процедур виявляються найбільш значущі характеристики і сторони діяльності підприємства і робляться прогнози його майбутнього стану, після чого на основі цих прогнозів будуються плани виробничої та ринкової активності, розробляються процедури контролю за їх виконанням. Управлінський аналіз являє собою сполучну ланку між обліком і прийняттям управлінських рішень, тому є головним інструментом впливу на економіку господарюючого суб'єкта і основним компонентом забезпечення його безкризового розвитку.

На рис. 1. представлені основні напрямки управлінського аналізу, взаємозв'язок управлінського і фінансового аналізу на підприємствах виробничої сфери. Основна мета управлінського аналізу - підвищення ефективності функціонування господарюючих суб'єктів і пошук резервів такого підвищення. Для досягнення цієї мети проводяться: оцінка результатів роботи за минулі періоди, розробка процедур оперативного контролю за виробничо-господарською діяльністю, вироблення заходів з попередження негативних явищ у діяльності підприємства і в її фінансові результати, розкриття резервів підвищення результативності діяльності, розробка обґрунтованих планів і нормативів.

Управлінські рішення і дії повинні бути засновані на точних розрахунках, глибокому всебічному аналізі. Жодне організаційне, технічне та технологічне рішення або захід не має здійснюватися до тих пір, поки не обґрунтована його економічна доцільність. Тим більше що в економічних службах сучасних підприємств розширюється використання економіко-математичного апарату, новітніх програмних продуктів, комп'ютерної техніки, інформаційних баз даних, довідково-пошукових інформаційних систем.

Рис. 1. Функціональні напрямки управлінського аналізу в компанії

В системі внутрішньогосподарського управлінського аналізу є можливість поглиблення фінансового аналізу за рахунок залучення даних виробничого управлінського обліку. Питання фінансового та управлінського аналізу взаємопов'язані при обґрунтуванні бізнес - планів, контролі за їх реалізацією, в системі маркетингу. Особливостями управлінського аналізу є:

- Орієнтація результатів аналізу на цілі та інтереси керівництва підприємства;
- Використання всіх джерел інформації для аналізу;
- Відсутність регламентації з боку державних органів;
- Комплексність аналізу, вивчення всіх сторін діяльності підприємства;
- Інтеграція обліку, аналізу, планування та прийняття рішень;
- Максимальна закритість результатів аналізу з метою збереження комерційної таємниці.

Фінансовий аналіз в традиційному розумінні являє собою метод оцінки і прогнозування фінансової стійкості, ліквідності і платоспроможності, фінансових

результатів та ділової активності підприємства на основі його бухгалтерської (фінансової) звітності. Однак фінансовий аналіз окрім аналізу звітності може включати в себе також аналіз ризиків, інвестиційний аналіз, комерційні розрахунки (прості і складні відсотки, позики, потоки платежів) та ін. На відміну від внутрішньогосподарського виробничого аналізу фінансовий аналіз може бути як внутрішнім, так і зовнішнім. Зовнішній фінансовий аналіз обмежений у джерелах інформації і носить в більшій мірі прогностичний і суб'єктивний характер, ніж аналіз управлінський. У той же час, наприклад, експрес-аналіз не вимагає великих зусиль для застосування і допомагає швидко оцінити фінансове становище підприємства. [2, с. 14]

Інформаційна база управлінського аналізу

Основними джерелами управлінського аналізу на підприємстві є дані оперативного, фінансового, управлінського та статистичного обліку. Обов'язковими в аналізі є планові (нормативні) показники роботи підприємства. Поряд з внутрішньою інформацією підприємства необхідно проаналізувати дані, що характеризують умови роботи підприємства в регіоні, галузі, економіці в цілому. На рис. 2 у вигляді схеми представлена інформація для управлінського аналізу, яка може бути класифікована:

- За джерелами надходження: зовнішня, отримана на ринку, і внутрішня, отримана в оцінюваній компанії ;
- За типом : юридична, фінансова, технічна, комерційна ;
- За масштабами: загальноекономічна, галузева, про окремому підприємстві і його підрозділах.

Крім того, всю інформацію, яка може бути використана для аналізу, можна класифікувати за чотирма групами:

1. Джерела фінансових вигод від бізнесу (прибуток або грошові надходження, продаж або застава активів, продаж бізнесу).
2. Фінансові показники бізнесу в динаміці за ретроспективний період і на певну перспективу 1-3 роки (прибуток або грошовий потік (в капіталомістких сферах і при високій інфляції), дивіденди, активи, виручка) .
3. Не фінансові показники бізнесу (частка угоди в загальному обсязі бізнесу, організаційно-правова форма бізнесу і його статутні положення, що пов'язано безпосередньо з ліквідністю акцій).
4. Зовнішня, пов'язана із зовнішніми факторами макроекономічного ризику.

Всі елементи бухгалтерського обліку тісно пов'язані між собою і представляють єдине ціле, тобто систему економічних показників, що характеризують умови та результати роботи підприємства за звітний період. Звітність - це заключний елемент системи бухгалтерського обліку. Відомості, що містяться в бухгалтерській звітності, мають комплексний характер, тому що, як правило, вони відображають різні аспекти одних і тих же господарських операцій і явищ.

Форми організації бізнесу, менеджменту і виробництва

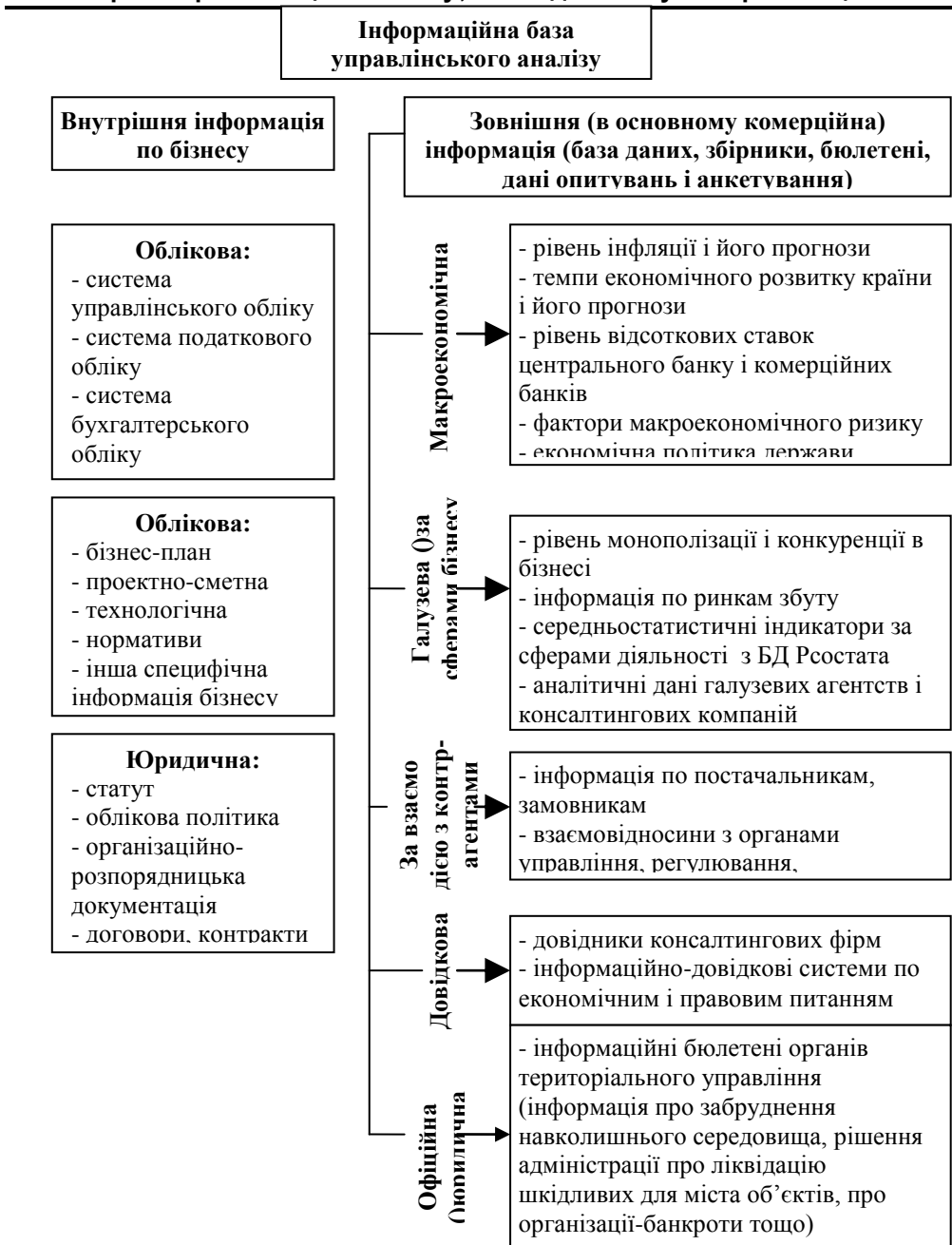

Рис. 2. Інформаційна база управлінського аналізу

Бухгалтерська звітність підприємства служить основним джерелом інформації про його діяльність. Ретельне вивчення бухгалтерських звітів розкриває причини досягнутих успіхів або недоліків у роботі підприємства, допомагає намітити шляхи вдосконалення його діяльності. Повний всебічний аналіз звітності потрібен передусім власникам і адміністрації підприємства для прийняття рішень про оцінку своєї діяльності.

Бухгалтерська звітність являє собою єдину систему показників (даних), що відображають на звітну дату майнове і фінансове становище організації, а також фінансові результати її діяльності за звітний період. Вона складається на основі даних бухгалтерського обліку за встановленими формами. Під звітним періодом розуміється період, за який організація повинна скласти

бухгалтерську звітність (місяць, квартал, рік). Підприємства та організації представляють бухгалтерську (фінансову) звітність користувачам фінансової інформації:

- власникам (учасникам, засновникам) відповідно до установчих документів;
- державної податкової інспекції (відповідно з юридичною адресою підприємства);
- органам державної статистики для узагальнення та публічного використання інформації зовнішніми користувачами;
- іншим державним органам, на які покладена перевірка окремих сторін діяльності підприємства і отримання відповідної звітності. До них відносяться, наприклад, фінансові органи, що здійснюють фінансування витрат підприємства за рахунок асигнувань з бюджету або бюджетних позичок ;
- власникам федерального і регіонального майна подають звітність підприємства, що знаходяться в державній або муніципальній власності повністю або частково, а також приватизовані підприємства (у тому числі орендні), створені на базі державних підприємств або їх структурних підрозділів, до закінчення терміну викупу.

Аналіз повинен бути практично значущим, мати хорошу інтерпретацію, що дозволяє користувачеві отримати відповідь на питання про те, що необхідно зробити для поліпшення фінансового становища підприємства. Грамотно проведений аналіз не обмежується висновками, а служить керівництвом до дії для керівника підприємства або менеджерів. Оцінюючи будь-який аналіз, слід представити себе керівником (менеджером) досліджуваного підприємства і з'ясувати, чи має він практичну цінність для нього, чи може він на основі висновку з цього аналізу вживати якісь серйозні рішення щодо покращення стану свого підприємства.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень.

Управлінський аналіз як функція управління підприємницької діяльності являє собою творчий, пізнавальний вид управлінської діяльності, мета якого полягає у вивченні, систематизації, узагальненні та оцінці інформації про використання економічних ресурсів і результати роботи суб'єкта підприємницької діяльності з метою правильного розуміння його розвитку, виявлення реальних можливостей, а також протиріч і труднощів, що заважають економічному зростанню, і в кінцевому рахунку, підвищення ефективності його функціонування. Господарські процеси, що складаються в результаті впливу суб'єктивних і об'єктивних чинників, отримують відповідне відображення в системі економічної інформації. Управлінський аналіз продовжує і завершує контрольні функції управлінського, бухгалтерського, оперативного -технічного та статистичного обліку, використовуючи їх дані і матеріали з інших джерел для контролю за результатами діяльності. Таким чином, управлінський аналіз - необхідна ланка в системі управління підприємством, так як служить основою для вибору оптимального варіанту рішення на всіх етапах функціонування підприємства.

Список використаних джерел та літератури:

1. Гарасим П.М., Кізима А.Я., Забчук В.Д., Кушнірик І.П., Хомин П.Я. Фінансовий облік і звітність на підприємствах різних галузей: Навч. посібник / За ред. Хомина П.Я. —Тернопіль: Астон, 2000. —288 с.
2. Казакова Наталия Александровна Управленческий анализ и аудит компании в условиях кризиса. Учебно-практическое пособие / Н.А. Казакова. – М.: Дело и Сервис, 2010. – 304 с.